

מקורות לעיון במס' יבמות: פרק האשה רבה

דף יח

מ. זילברמן

אדר תשע"ב

(צד.) ריח הגט. תנן (צב.) אמרו לה מת בעליך ונתקדשה ואחר כך בא בעלה מותרת לחזור לו אע"פ שנתן לה אחרון גט לא פסלה מן הכהונה את זו דרש רבי אלעזר בן מתיא ואשה גרושה מאישה ולא מאיש שאינו אישה, ע"כ. ואיתא בגמ' כאן, זה מדרש דרש רבי אלעזר בן מתיא וכו'. אמר רב יהודה אמר רב הוה ליה לר' אלעזר למדרש ביה מרגניתא ודרש ביה חספא מאי מרגניתא דתניא ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה והיינו ריח הגט דפוסל בכהונה, ע"כ. וע"פ פשטות דברי הגמ' כאן ובגיטין פב: דין ריח הגט לפסול מן הכהונה זה דין דאורי'. אך פשטות לשון הרמב"ם (פ"י גירושין ה"א) הוא דדין זה רק מדרבנן, דכתב, "כל מקום שאמרנו בחיבור זה שהגט בטל או אינו גט או אינה מגורשת הרי זה גט בטל מן התורה ועדיין היא אשת איש גמורה ואם נשאת תצא והולד ממזר ואם היה בעלה כהן לא נאסרה עליו משום גרושה חוץ מן המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם שאף על פי שאין זה גט הרי זה פסולה לכהונה מדבריהן שנאמר ואשה גרושה מאישה אמרו חכמים אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולא הותרה לכל נאסרה לכהונה וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה מדבריהן". וראה במ"מ שם שעמד על זה. ובשו"ת שאג"א החדשות (סי' ב) דן על דברי הרמב"ם בארוכה וכתב דנ"מ בין אם זה פסול דאורי' או דרבנן הוא ליצור חללות מן התורה.

דין ריח הגט בכה"ג לפסול מן הכהונה פסק בשו"ע (אה"ע סי' ו' ס"א). וברמ"א שם פסק ע"פ שו"ת הרשב"א (ח"א סי' תקן), "ואפילו לא נתגרשה רק משום קול קידושין בעלמא אע"פ שהוא ברור שאין ממש באותן קידושין ואין נותנין גט רק מכח חומרא בעלמא אפילו הכי פסולה לכהונה". [ודברים דומים בשו"ת הרא"ש כלל ל"ה שהביאו הב"י]. וכן פסק הרמ"א לענין איסור מחזיר גרושתו (סי' י' ס"א). וכן פסק לענין ג' חדשי הבחנה (סי' י"ג ס"ט). וראה בנו"כ שם (ח"מ סק"ב וב"ש סק"ג) שעמדו על סתירה בין דברי הרשב"א שהביאו הרמ"א לבין דברי הרשב"א בתשובות אחרות (סי' ד"ש ומיוחסות סי' קל"ב). [וראה עוד בהגהות מרדכי קידושין (סי' תקלא) שהובא בב"י מחלוקת בין בעלי התוס' שהיתר לכהונה באשה שקבלה גט רק לחומרא בעלמא].

ולענין ריח הגט מגט שניתן לאחר נישואין אזרחיים בלבד, דלדעת הרבה מפוסקי זמנינו זה רק לחומרא בעלמא, ראה בשו"ת יביע אומר (ח"ו אה"ע סי' ו') שהקיל למעשה לענין מחזיר גרושתו (לפחות לספרדים). וכן הקיל הגר"ש עמאר שליט"א (שמע שלמה ח"א אה"ע סי' ב') לספרדים בענין גט מנישואין אזרחיים. וראה עוד במאמרו של הרב מימון נהרי בשורת הדין כרך י' שלכו"ע אין להקל בקידושין שנעשו כדין ורק נתברר לאחר זמן שאחד מעדי הקידושין ה' פסול. וראה בתשובות הנ"ל עוד מ"מ בנושא.